បុរាណវត្ថុវិទ្យា សហគមន៍ និងការគ្រប់គ្រងបេតិកភណ្ឌ : ករណីការងារអភិរក្សនៅឃុំបារាយណ៍ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម

Archaeology, Community, and Heritage Management: The Case of Conservation Work in Baray Commune, Srei Santhor District, Kampong Cham Province

ដោយ : **បណ្ឌិត ផុន កសិកា**

ប្រធានវិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម

រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

១. សេចក្តីផ្តើម

ឃុំបារាយណ៍ ដែលស្ថិតនៅស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម គឺជាឃុំមួយស្ថិតក្នុងតំបន់ទំនាបកណ្តាល នៅចន្លោះទន្លេធំ២គឺទន្លេមេគង្គលើនិងទន្លេតូច មានព្រៃក បឹងធម្មជាតិជាច្រើនទៀត។ កត្តាភូមិសាស្ត្រឃុំបារាយណ៍មានអំណោយផលដល់ការធ្វើកសិកម្មស្រូវ និងការចិញ្ចឹមសត្វពាហនៈ គោ និងក្របី ជាដើម។ ឃុំបារាយណ៍បន្សល់ទុកនូវស្ថានីយបុរាណជាច្រើន។ ប្រាសាទព្រះធាតុបារាយណ៍គឺជាប្រាសាទមួយកសាងក្នុងសតវត្សរ៍ទី១១ ហើយដែលអ្នកស្រុកមានជំនឿថានៅសម័យកណ្តាលស្តេចកនបានមកតាំងទីលំនៅនៅប្រាសាទព្រះធាតុបារាយណ៍នេះ។

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០១៩ មក ការសិក្សាស្រាវជ្រាវបុរាណវត្ថុវិទ្យាត្រូវបានអនុវត្តនៅឃុំបារាយណ៍ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម ដោយសាកលវិទ្យាល័យហ្វ្លីនឌ័រ (Flinders University) *ប្រទេសអូស្ត្រាលី ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា មន្ទីរវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈខេត្តកំពង់ចាម។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះបានរកឃើញស្ថានីយបុរាណ ព្រមទាំងទេសភាពវប្បធម៌ដ៏សម្បូរបែប ដែលក្នុងនោះមានប្រាសាទ គ្រឹះប្រាសាទ ត្រពាំង និងប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ដែលអ្នកស្រុកហៅថាទំនប់ និង មេទឹក។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវមានការសហការពីអាជ្ញាធរដែនដីឃុំបារាយណ៍ ព្រមទាំងសហគមន៍ក្នុងឃុំបារាយណ៍ ដើម្បីសហការគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធដើម្បីឈានទៅអភិរក្សស្ថានីយបុរាណក្នុងឃុំបារាយណ៍។*

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវមានដូចជាការធ្វើកំណាយ ការស្រាវចុះបញ្ជីនិងធ្វើផែនទីស្ថានីយបុរាណដែលរកឃើញនៅឃុំបារាយណ៍។

ទិន្នន័យដែលទទួលបានពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះត្រូវបានយកទៅប្រើសម្រាប់យន្តការកំណត់ដែនការពារសក្ដានុពលវប្បធម៌នៃស្ថានីយបុរាណ និងឈានទៅចុះបញ្ជីស្ថានីយក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌជាតិរបស់ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ។

ក្រៅពីលទ្ធផលទាំងនេះ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវក៏បានបង្ហាញអំពីតួនាទីសហគមន៍និងស្ថាប័នជាច្រើនក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ទាំងការស្រាវជ្រាវ និងកិច្ចអភិរក្សរយៈពេលវែង។ ការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងឃុំបាពយណ៌ក្នុងការផ្ដល់ពត៌មានអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងតំបន់ និងការចូលរួមអភិរក្សស្ថានីយបុរាណ ទួលបុរាណ គឺជាចំណុចសំខាន់ដែលអ្នកស្រុកអាចទទួលផលត្រឡប់ពីមរតកដែលពួកគាត់បានចូលរួមថែរក្សា។

អត្ថបទនេះបង្ហាញពីការរកឃើញបុរាណវិទ្យា និងដំណើរការគ្រប់គ្រងបេតិកភណ្ឌដោយសហគមន៍ ដែលធ្វើឲ្យការស្រាវជ្រាវអាចទទួលបានជោគជ័យ។ នេះបញ្ជាក់ថា ឃុំបាពយណ៌ គឺជាគំរូនៃការអភិរក្សបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌រួមគ្នា នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលអ្នកជំនាញបុរាណវិទ្យាមកស្ថាប័នជាតិនិងស្ថាប័នអន្តរជាតិ ព្រមទាំងសហគមន៍ក៏បានចូលរួមយ៉ាងសកម្មសម្រាប់ជោគជ័យនេះ។

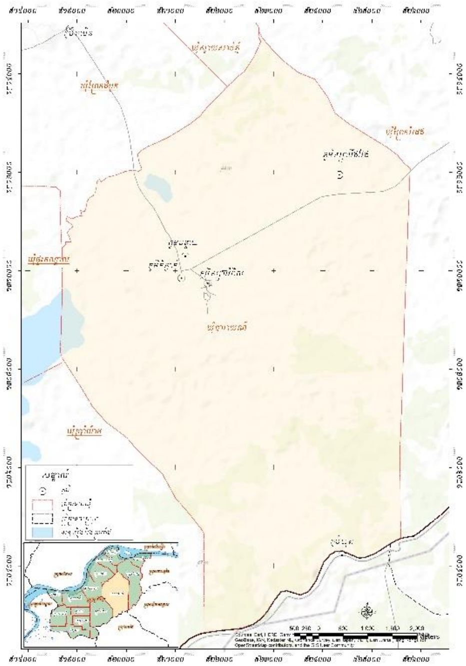

ផែនទីឃុំបាពយណ៌ (ផលិតដោយៈ លោក ឡេង សត្យា)

២. បរិបទបុរាណវត្ថុវិទ្យា

ឃុំបាពយណ៌មានសម្បត្តិវប្បធម៌ ដែលជាតឹកតាងនៃបរិបទបុរាណវត្ថុវិទ្យា មានប្រាសាទទួលបុរាណ ប្រព័ន្ធជាពស្រ្ត (មានបាពយណ៌ មេទឹកឬចន្ទក់) និងវត្ថុបុរាណផ្សេងៗ។

២.១. ប្រាសាទព្រះធាតុបារយណ៍

ប្រាសាទព្រះធាតុបាពយណ៌គឺជាប្រាសាទបុរាណមួយចាត់ទុកថាជាសម្បត្តិបេតិកភណ្ឌជាតិ ត្រូវបានកសាងនៅក្នុងទឹកដីភូមិស្បាអំពិល ឃុំបាពយណ៌ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម។ ទោះបីប្រាសាទនេះមានរូបរាងតូច មិនធំដូចប្រាសាទនៅតំបន់ផ្សេងៗក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្ដី ប៉ុន្តែប្រាសាទនេះមានគ្រឿង

បង្គំប្រាសាទមួយចំនួនដែលអាចអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវអាចកំណត់អាយុកាលប្រាសាទ និង កំណត់រចនាបថរបស់ប្រាសាទបាន។

ប្រាសាទព្រះធាតុបារាយណ៍ជាប្រាសាទដែលត្រូវបានកែបន្ថែមនៅសម័យក្រោយៗមកទៀត ដោយមានការលាបកំបោរបាយអលើតួប្រាសាទ ព្រមទាំងកសាងសំណង់ទីធ្លានៅមុខប្រាសាទ។ ក្រៅពីនោះ ប្រាសាទនេះមិនត្រូវបានសាងសង់ដាច់តែឯងនោះទេ គឺមានគូទឹកបារាយណ៍ដែលជារចនាសម្ព័ន្ធបុរាណវត្ថុនៃប្រាសាទនេះ។

រូបលេខ១: ប្រាសាទព្រះធាតុបារាយណ៍ និងគ្រឿងបង្គំប្រាសាទដាក់នៅផ្នែកខាងកើតនៃតួប្រាសាទ

រូបលេខ២: តួប្រាសាទព្រះធាតុបារាយណ៍

២.២. ទួលបុរាណ

នៅឃុំបារាយណ៍ ក្រៅពីប្រាសាទព្រះធាតុបារាយណ៍ នៅមានទួលបុរាណជាច្រើនទៀត ដែលទួលខ្លះជាប្រភេទទួលគ្រឹះប្រាសាទ ជាទួលមនុស្សរស់នៅ ទួលខ្លះអាចជាប្រភេទទួលឡកុលាលភាជន៍ ឬ ជាទួលផ្សេងៗទៀត។

រូបលេខ៣: ទួលតាមោគជាប្រភេទទួលមនុស្សរស់នៅ

រូបលេខ៤: ទួលដើង ស្ថិតក្នុងភូមិបន្ទាយ ជាប្រភេ ទួលប្រាសាទ

២.៣. ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ

ឃុំបារាយណ៍មានប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រគួរឱ្យកត់សម្គាល់ពីរប្រភេទ គឺបារាយណ៍ និង មេទឹក ដែលអ្នកស្រុកខ្លះហៅចន្ទក់ ឬ ទំនប់មេទឹក។

២.៣.១- បារាយណ៍

ពាក្យ "បារាយណ៍" មានន័យជាប់ទាក់ទងយ៉ាងជ្រាលជ្រៅនឹងបេតិកភណ្ឌខ្មែរ ដែលយើងឃើញមានបារាយណ៍ធំៗក្នុងតំបន់អង្គរ ខេត្តសៀមរាប។ ទោះបីឃុំបារាយណ៍មិនមានអាងទឹកធំដូចអង្គរ ក៏ទេសភាពវប្បធម៌នៅទីនេះបង្ហាញពីការគ្រប់គ្រងទឹក និងការរស់នៅរបស់មនុស្ស។

នៅឃុំបារាយណ៍ គេសង់បារាយណ៍ធំមួយដែលអ្នកស្រុកហៅឈ្មោះថា «ស្រែបឹង» មានបណ្ដោយប្រវែង៧៥០ម៉ែត្រ (អ័ក្សកើតលិច) និងទទឹង៤៥០ម៉ែត្រ (អ័ក្សជើងត្បូង)។

រូបលេខ៥ : ប្រាសាទព្រះធាតុបារាយណ៍ និង បារាយណ៍ ដែលអ្នកស្រុកហៅថា «ស្រែបឹង»

នៅចន្លោះពីប្រាសាទទៅបារាយណ៍ «ស្រែបឹង» មានរចនាសម្ព័ន្ធបុរាណវត្ថុអចល័តមួយទៀត ដែលអ្នកស្រុកហៅថា «ទន្លេអុំ» ដោយអ្នកស្រុកមានជំនឿថា នៅសម័យបុរាណចាស់ៗតែងតែមកប្រណាំទូកនៅក្នុងទន្លេអុំនេះ[1]។ នេះគឺជាបារាយណ៍តូចមួយមានបណ្ដោយប្រវែង៣២០ម៉ែត្រ និងទទឹងប្រវែង១០០ម៉ែត្រ។ ទន្លេអុំមាននៅរក្សារូបរាងខ្នងបារាយណ៍ខាងជើង ចំណែកនៅទិសផ្សេងៗទៀត ខ្នងបារាយណ៍ត្រូវបានអ្នកស្រុកឈូសទម្លាយដើម្បីពង្រីកដីធ្វើស្រែ។

រូបលេខ៦ : បារាយណ៍ អ្នកស្រុកហៅថា «ទន្លេអុំ»

២.៣.២- មេទឹក

នៅមានទំនប់មេទឹកមួយចំនួនទៀតក្នុងឃុំបារាយណ៍។ អ្នកស្រុកច្រើនហៅទំនប់មេទឹក ឬអ្នកខ្លះក៏ថា ទំនប់វង់កុង ដោយសារទំនប់ប្រភេទនេះរាងកោងដូចចំណិតព្រះចន្ទ

[1] សម្ភាសលោក លឹម ព្រែក ឆ្មាំប្រាសាទព្រះធាតុបារាយណ៍ រស់នៅក្នុងភូមិស្វាអំពិល ឃុំបារាយណ៍ នៅថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៣។

មិនត្រង់ៗ ដូចទំនប់ផ្សេងៗទេ។ ឃុំបាពយណ៍ មានភូមិចំនួន៤ : ភូមិស្បាអំពិល ភូមិបន្ទាយ ភូមិស្បាបឹងវែង និង ភូមិកំផ្លាក់ ដែលភូមិទាំងនោះមានកស្តុតាងស្ថានីយបុរាណពិសេសមេទឹក។

នៅក្នុងភូមិស្បាអំពិលមានមេទឹក ដែលនៅតំបន់នេះគេហៅថាទំនប់សម្រាប់ទប់ទឹកផ្គត់ផ្គង់ដល់ប្រជាពលរដ្ឋមាន៤ គឺបឹងកក់ ដែលជាប្រភពទឹកធំជាងគេ បឹងនន់ស បឹងរាំង តូច បឹងឫស្សី។

រូបលេខ៧ : មេទឹកបឹងកក់ (រូបភាពពីDrone)

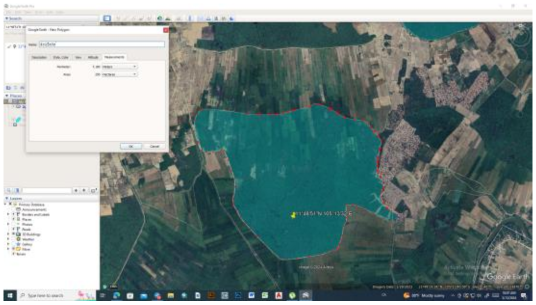

រូបលេខ៨ : មេទឹកបឹងឫស្សី (រូបភាពពីGoogle Earth)

រូបលេខ៩ : មេទឹកបឹងរាំង (រូបភាពពីGoogle Earth)

រូបលេខ១០ : មេទឹកនន់ស (ប្រភព : Google Earth)

ក្នុងភូមិស្បាបឹងវែង មេទឹកចន្ទក់ចាស់ ទំនប់ថ្មីមាននិយាមការ មានទួលបុរាណ ជាប្រភេទទួលមនុស្សរស់នៅព័ទ្ធជុំវិញ ដូចជាទួលឡោក ទួលកាន់ស្នេហ៍ ទួលតាពេង ទួលកណ្តាល ទួលថ្មឹង និងទួលពោធិ៍។

រូបលេខ១១ : រូបភាពពីលើអាកាសនៃមេទឹកទំនប់ថ្មី

រូបលេខ១២ : មេទឹកចន្ទក់ចាស់ (រូបភាពពីDrone)

[2] សម្ភាសលោក គង់ សុមុនី ជំទប់ទី១ ឃុំបាពយណ៍ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម។

ក្នុងភូមិកំផ្លាក់មានមេទឹកបាយដេ មាន សណ្ឋានស្រដៀងនឹងចន្ទក់ចាស់ និងបឹងវាម។

រូបលេខ១៣ : មេទឹកបាយដេ (រូបភាពពីDrone)

រូបលេខ១៤ : ទិដ្ឋភាពបឹងវាមមើលពីលើអាកាស តាមរយៈរូបថតដ្រូន

ក្នុងភូមិបន្ទាយមានចន្ទក់លិចនៅមាន ខ្នងទំនប់ច្បាស់។

រូបលេខ១៥ : មេទឹកលិចស្ថិតក្នុងភូមិបន្ទាយ

២.៤. វត្ថុសិល្បៈផ្សេងៗ

នៅឃុំបាពយណ៍មានកស្តុតាងផ្សេងៗ ទៀត ដូចជាឧបករណ៍ថ្មរំលីង ក្នុងសម័យបុរេប្រវត្តិសាស្ត្រ។

រូបលេខ១៦ : ឧបករណ៍ថ្ម

កស្តុតាងបុរាណវត្ថុមួយចំនួនទៀត មានបំណែកកុលាលភាជន៍ផុយ និងបំណែកកុណ្ឌីដែលប្រភេទកុលាលភាជន៍ផុយដែរ មានដូចជាចំពួយកុណ្ឌី ខ្លួន និងបាត មាន អាយុកាលក្នុងសម័យមុនអង្គរ។

រូបលេខ១៧ : បំណែកកុលាលភាជន៍ និងកុណ្ឌី មានអាយុកាលក្នុងសម័យមុនអង្គរ

នៅមានប្រភេទកុលាលភាជន៍ផ្សេងៗទៀត ដូចជា កុលាលភាជន៍មានប្រភពមកពីតំបន់អង្គរភ្នំគូលេន, កុលាលភាជន៍ទ័ពជ័យ, កុលាលភាជន៍បុរីរម្យ, កុលាលភាជន៍ជើងឯក, កុលាលភាជន៍ចិន និងក្បឿងជាច្រើនទៀត។ ទិន្នន័យនេះក៏អាចបង្ហាញថា ទីតាំងប្រាសាទព្រះធាតុបាពយណ៍ក៏អាចជាទីតាំងផលិតកុលាលភាជន៍នៅសម័យកាលណាមួយដែរ។

ក្រៅពីប្រភេទវត្ថុបុរាណខាងលើ នៅមានបំណែកដុំឥដ្ឋជាច្រើនដែលរកឃើញនៅតាមស្ថានីយ។ ឥដ្ឋទាំងនោះអាចជាប្រភេទឥដ្ឋសម្រាប់សង់ប្រាសាទ, ឥដ្ឋសម្រាប់សង់ឡ ឬឥដ្ឋសម្រាប់សង់សំណង់គោរពបូជាផ្សេងៗទៀត នៅតាមសម័យកាលខុសៗគ្នា។

រូបលេខ១៨ : បំណែកកុលាលភាជន៍ផ្សេងៗ

រូបលេខ១៩ : បំណែកដុំឥដ្ឋ

៣. ការសិក្សាស្រាវជ្រាវធ្វើកំណាយ (២០១៩–២០២៥)

សាកលវិទ្យាល័យហ្វីនឌ័រប្រទេសអូស្ត្រាលីជាអ្នកផ្តួចផ្តើមគំនិតស្រាវជ្រាវ និងសហការជាមួយស្ថាប័នជាតិកម្ពុជាដូចជា ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា មន្ទីរវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈខេត្តកំពង់ចាម រួមជាមួយសហគមន៍ និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានផងចាប់ផ្តើមចុះស្រាវជ្រាវនិងធ្វើកំណាយនៅឃុំបាពយណ៍ ចាប់ពីឆ្នាំ២០១៩ ដល់ឆ្នាំ២០២៥។

រូបលេខ២០ : សកម្មភាពកំណាយ នៅឆ្នាំ២០១៩

រូបលេខ២១ : សកម្មភាពកំណាយនិងព្រះសង្ឃ និមន្តមកទស្សនារណ្តៅកំណាយ នៅឆ្នាំ២០២៣

៤. សហគមន៍ និងការគ្រប់គ្រងបេតិកភណ្ឌ

-សហគមន៍មូលដ្ឋាន : ការចូលរួមសហការ និងការថែរក្សា

ដោយសារមានជំនឿពីប្រជាពលរដ្ឋក្នុងមូលដ្ឋានចំពោះប្រាសាទព្រះធាតុបាពយណ៌ ពួកគាត់សង់ដំបូលប្រក់ពីស័ង្កសីប្រក់ការពារទឹកភ្លៀងស្រក់ចូលក្នុងប្រាសាទ ក៏ប៉ុន្តែដំបូលនោះចាស់ទ្រុឌទ្រោមខ្លាំង ខូច បាក់ធ្លុះធ្លាយ ធ្វើឲ្យទឹកភ្លៀងហូរចូលក្នុងប្រាសាទ។

នៅឆ្នាំ២០២០ ក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ ដោយមានជំនួយថវិកាពីគម្រោងដៃគូមានឈ្មោះថា «គម្រោងស្រាវជ្រាវរាជធានីសម័យកណ្តាល និង បុរាណដ្ឋានជុំវិញ» ដែលដឹកនាំដោយលោកបណ្ឌិត Martin Polkinghorne *ជួយឧបត្ថម្ភថវិកាកសាងដំបូលថ្មីប្រក់ក្បឿងក្នុងគោលបំណងអភិរក្សប្រាសាទ ទប់ស្កាត់ទឹកភ្លៀងហូរចូលប្រាសាទ ក៏ដូចជាផ្តល់លក្ខណៈងាយស្រួលដល់ការចូលគោរពបូជារបស់ប្រជាពលរដ្ឋផងដែរ។*

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានផ្តល់ការគាំទ្រពល់គម្រោងស្រាវជ្រាវរបស់ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ដែលហសការណ៍ជាមួយស្ថាប័នជាតិនិងអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀត។ អាជ្ញាធរឃុំបានចូលរួមចុះសិក្សាស្រាវជ្រាវដល់ទីតាំងស្ថានីយ និងចង្អុលបង្ហាញអំពីប្រវត្តិទីតាំងស្ថានីយ មានដូចជាប្រវត្តិពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ។

លោកណៃសុកាជាអនុប្រធាននាយកដ្ឋានបុរាណវិទ្យា និងបុរេប្រវត្តិវិទ្យា នៃក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ដែលបានដឹកនាំមន្ត្រីជំនាញចុះកំណត់ដែនការពារប្រាសាទនិងទីទួលបុរាណ បង្ហាញថា «ជាក់ស្តែង អាជ្ញាធរឃុំពេញចិត្ត រាប់តាំងពីលោកមេឃុំក៏គាត់ចូលរួមដែរ។ យើងបង្ហាញដល់អាជ្ញាធរថាមានស្លាកស្នាមមនុស្សរស់នៅមានសំណង់ប្រាសាទគឺជាកស្តុតាងវប្បធម៌ដែលត្រូវការពារ។ យើងបានពន្យល់ប្រាប់គាត់ គាត់មានការចាប់អារម្មណ៍ គាត់ចូលរួមសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយយើង»[3]។

---

[3] *សម្ភាសលោក ណៃ សុកា ជាអនុប្រធាននាយកដ្ឋានបុរាណវិទ្យា និងបុរេប្រវត្តិវិទ្យា នៃក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៣។*

រូបលេខ២២ : មន្ត្រីជំនាញក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ និងសមាជិកអាជ្ញាធរដែនដីឃុំបារាយណ៍ ក្នុងដំណើរការកំណត់ដែនការស្ថានីយបុរាណក្នុងឃុំបារាយណ៍ នៅឆ្នាំ២០២៣

រូបលេខ២៣:លោកហ៊ាងមេសានិងលោកឈុនស្រ៊ុន ចុះកំណត់ទីតាំងការពារទីទួលបុរាណ នៅឆ្នាំ២០២៣

៥. លទ្ធផល

ដោយមានកិច្ចសហការណ៍ល្អ ក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈបានសម្រេចជោគជ័យក្នុងការចុះបញ្ជីស្ថានីយចំនួន៥៣ ក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌជាតិ ដោយចេញជាប្លង់រឹង បង្ហាញទំហំដីនៃស្ថានីយប្រាសលាស់ ដែលចេញជាផ្លូវការដោយក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់។

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងវប្បធម៌ និង វិចិត្រសិល្បៈ
អគ្គនាយកដ្ឋានបេតិកភណ្ឌ
នាយកដ្ឋានបុរាណវិទ្យា និងបុរេប្រវត្តិវិទ្យា

បញ្ជីស្ថានីយបុរាណនៅក្នុងឃុំបារាយណ៍ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម

ល.រ	ឈ្មោះ	ទីតាំង	ប្រភេទស្ថានីយ	WGS 1984 UTM Zone 48N	
				X	Y
1	ទួលកក្តី	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521322	1308894
2	ទួលត្រពាំងឫស្សី	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521049	1308815
3	ទួលគុហ៍សាន	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលមនុស្សរស់នៅ	520967	1308939
4	ទួលអំពិលបាត	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521008	1309186
5	ទួលគុកហ៊ី	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521185	1309345
6	ទួលបុស្សពារ	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលមនុស្សរស់នៅ	520628	1309968
7	ទួលពាក់ខ្នាយ	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលគ្រឹះប្រាសាទ	521291	1309879
8	ទួលផ្នូរខ្មោច	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521416	1309644
9	ទួលតាផុង	ភូមិកំផ្លាក់	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521512	1309762
10	ប្រាសាទព្រះធាតុ(ទួលបាសាន)	ភូមិស្វាអំពិល	ប្រាសាទមានរូបរាង	521559	1309055
11	បារាយណ៍	ភូមិស្វាអំពិល	សំណង់បារាយណ៍	521861	1309136
12	ទួលតាព្រះ	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលគ្រឹះប្រាសាទ	522417	1309028
13	ទួលតាមោគ	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	522164	1309020
14	ទួលផ្កាថ្កឹម(ចំការតាគឹម ឬតាកាតាគឹម)	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	522494	1308893
15	ទួលចន្លក់ចាស់	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	522499	1308766
16	ទួលហ៊ុនឡេ	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	522313	1308677
17	ទួលច្រលឹម	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	522082	1308787
18	ទួលស្រែយូស	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521793	1308850
19	ទួលអាស៊ុម	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521533	1308887
20	ទួលរចេក	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521705	1309199
21	ទួលទន្លេអ៊ី(ទួលចេក)	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521883	1309201
22	ទួលសុខស	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521842	1309325
23	ទួលខ្នារ	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521973	1309358
24	ទួលទន្លេអ៊ីប្រុស(តាតេង)	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521791	1309042
25	ទួលតាចែម	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521758	1308980
26	ទួលតាភោង	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521702	1309005
27	ទួលភូមិបាក់	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521571	1309317
28	ទួលតាសាំ	ភូមិស្វាអំពិល	ទួលមនុស្សរស់នៅ	521854	1309825
29	ទួលតាគង់ ឬទួលគុយក្ស	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលអ្នកតា	525612	1308000
30	ទួលចានៀង	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលអ្នកតា	523969	1313217
31	ទួលតាយូ	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលអ្នកតា	524411	1311828
32	ទួលចេតិយ	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលអ្នកតា និងឡបុរាណ	524768	1312878
33	ទួលកាន់ស្នេហ៍	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	525713	1308428
34	ទួលពោង	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	525540	1308801
35	ទួលឡោក	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	525516	1309101
36	ទួលកណ្តាល	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	525824	1309290
37	ទួលវិហារ និងទួលស្លាយខ្ពស់	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	526276	1308578
38	ទួលតំលាវ	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	523350	1312217
39	ទួលសំពេងជើង	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	524112	1312357
40	ទួលតាក់	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	524238	1312047
41	ទួលសង្កែ	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	524356	1312098
42	ទួលគុំបៅ	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	523805	1311763
43	ទួលសំពេងត្បូង	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	524109	1311626
44	ទួលកាក់ប	ភូមិស្វាបឹងវែង	ទួលមនុស្សរស់នៅ	523998	1311337
45	ទួលប្រាសាទត្បូង	ភូមិបន្ទាយ	ទួលគ្រឹះប្រាសាទ	521378	1310295
46	ទួលប្រាសាទជើង	ភូមិបន្ទាយ	ទួលគ្រឹះប្រាសាទ	521372	1310375
47	ទួលចាបពួក	ភូមិបន្ទាយ	ទួលអ្នកតា	521506	1310494
48	ទួលអ្នកតាតាណាល	ភូមិបន្ទាយ	ទួលគ្រឹះ	523057	1310535
49	ទួលការនោគ	ភូមិបន្ទាយ	ទួលមនុស្សរស់នៅ	523599	1310856
50	ទួលយាយសូត្រ	ភូមិបន្ទាយ	ទួលមនុស្សរស់នៅ	523529	1310706
51	ទួលរកា	ភូមិបន្ទាយ	ទួលមនុស្សរស់នៅ	523461	1310510
52	ទួលគោកឆ្មោត	ភូមិបន្ទាយ	ទួលមនុស្សរស់នៅ	522672	1310428
53	ទួលថ្វាន់	ភូមិបន្ទាយ	ទួលមនុស្សរស់នៅ	523227	1310444

សរុបមានចំនួន53ស្ថានីយបុរាណ៖
ប្រាសាទមានរូបរាងចំនួន 01 , សំណង់បារាយណ៍ចំនួន 01 , ទួលគ្រឹះ ឬគ្រឹះប្រាសាទចំនួន 05 , ទួលអ្នកតា និងឡបុរាណ ចំនួន 01 , ទួលអ្នកតាចំនួន 04 , ទួលមនុស្សរស់នៅចំនួន 41។

ថ្ងៃ......................ខែ.............ឆ្នាំថោះ បញ្ចស័ក ព.ស.២៥៦៧
រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី.........ខែ..............ឆ្នាំ២០២៣
អ្នកធ្វើបញ្ជី

ហ៊ាង មេសា

រូបលេខ២៤ : តារាងបញ្ជីរាយនាមប្រាសាទនិងទួលបុរាណដែលបានចុះបញ្ជីបេតិកភណ្ឌ (ប្រភព : លោក ហ៊ាង មេសា)

ឯកឧត្តម ប្រាក់ សុណ្ណារ៉ា រដ្ឋលេខាធិការនៃក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈលើកឡើងអំពីគម្រោងស្រាវជ្រាវនៅឃុំបាពយណ៌ដែលមិនត្រឹមធ្វើកិច្ចការស្រាវជ្រាវ ចុះបញ្ជីបេតិកណ្ឌជាតិ ថែមទាំងបានផ្សព្វផ្សាយយ៉ាងទូលំទូលាយ «ថ្នាក់ដឹកនាំជាពិសេសលោកជំទាវបណ្ឌិតសភាចារ្យរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ បានកំណត់ទិសដៅផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានច្រើន ឱ្យបានជ្រួតជ្រាបដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ដូចជាការផលិតជាវីដេអូឯកសារបង្ហាញពីលទ្ធផលស្រាវជ្រាវ។» ឯកឧត្តម ប្រាក់ សុណ្ណារ៉ា បានបន្តទៀតថា «គោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដោយឡែកក្រសួងវប្បធម៌ មានគោលនយោបាយស្វែងរកដៃគូសហការ។ ដៃគូទាំងជាតិ និង អន្តរជាតិក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ស្វែងរកដៃគូទាំងមូលនិធិដើម្បីធ្វើយ៉ាងណា ចូលរួមគ្នាសហការស្រាវជ្រាវចាប់ពីចំណុចចាប់ផ្តើម ទៅដល់ចុងក្រោយបង្អស់ បានទទួលជោគជ័យ។ នេះគឺជាឧទាហរណ៍មួយ ដែលកិច្ចសហការណ៍រវាងក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ជាមួយនឹងស្ថាបនជាតិរាជបណ្ឌិត្យសភា ជាមួយនឹងសាកលវិទ្យាល័យមកពីក្រៅប្រទេស គឺសាកលវិទ្យាល័យហ្វីនឌ័រ[4]។»

ឯកឧត្តម ប្រាក់ សុណ្ណារ៉ា រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ ក្នុងឱកាសចុះពិនិត្យសកម្មភាពស្រាវជ្រាវ នៅឃុំបាពយណ៌ កាលពីថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៥

-ពង្រឹងការយល់ដឹងសហគមន៍:សហគមន៍មូលដ្ឋានកាន់យល់ដឹងអំពីតម្លៃនៃការរក្សាបេតិកភណ្ឌក្នុងតំបន់របស់ខ្លួន។

លោក ឈុន ស្រ៊ុន មេឃុំបាពយណ៌ ដែលបានចូលរួមក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការនេះ បានលើកឡើងថា «ក្នុងនាមអាជ្ញាធរឃុំ យើងខ្ញុំមានការតព្វកិច្ចចូលរួមសហការជាមួយក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈដើម្បីកំណត់ទីទួល

[4] សម្ភាសឯកឧត្តម ប្រាក់ សុណ្ណារ៉ា រដ្ឋលេខាធិការនៃក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ នៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៥។

បុរាណទីទួលបុរាណរបស់យើង។ យើងនឹងផ្សព្វផ្សាយ ជម្រាបជូនដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ក្នុងភូមិទាំង៤ មានភូមិស្បាអំពិល ភូមិកំផ្លាក់ ភូមិបន្ទាយ និងភូមិស្បាបឹងវែង ដើម្បីឱ្យគាត់ចូលរួមសហការ។ ដីទាំងអស់នេះ គឺជាទីទួល ដែលយើងបានជាកំណត់ជាដីទួលបុរាណ គឺពួកគាត់មិនអាចធ្វើជាកម្មសិទ្ធស្របច្បាប់បានទេ ហើយដែលនឹងគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋបាលឃុំ ក៏ដូចក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ»[5]។

-បណ្តុះបណ្តាលនិស្សិតនិងអ្នកជំនាញបុរាណវត្ថុវិទ្យាកម្ពុជា

គម្រោងស្រាវជ្រាវក៏បានបញ្ចូលកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលនិស្សិត និងពង្រឹងចំណេះជំនាញដល់មន្ត្រីជំនាញនៃក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈដែរ។

លោកបណ្ឌិត Martin Polkinghorne គឺជាអ្នកស្រាវជ្រាវជនជាតិអូស្ត្រាលី ដែលមានបទពិសោធន៍ស្រាវជ្រាវក្នុងប្រទេសកម្ពុជា តាំងពីឆ្នាំ២០១១ រហូតដល់បច្ចុប្បន្ន និងបានចូលរួមបណ្តុះបណ្តាលជំនាញដល់និស្សិតក៏ដូចជាមន្ត្រីជំនាញខ្មែរជាច្រើនទៀត។

-បង្កើតគំរូសម្រាប់ឃុំផ្សេងទៀត

ជាគំរូមួយដល់ឃុំ ឬ ស្រុកផ្សេងទៀតក្នុងប្រទេសកម្ពុជា យកជាគំរូបសម្រាប់កិច្ចការអភិរក្សស្ថានីយបុរាណ។

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

គម្រោងស្រាវជ្រាវបុរាណវត្ថុវិទ្យានៅឃុំបាពយណ៍ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម បានទទួលលទ្ធផលទាំងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រ និងការពង្រីកកិច្ចសហការរួមគ្នា ទាំងថ្នាក់

[5] សម្ភាសលោក ឈុន ស្រ៊ុន មេឃុំបាពយណ៍ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៣។

ជាតិនិងអន្តរជាតិ។ សាកលវិទ្យាល័យហ្វ៊ីនឌ័រ ប្រទេសអូស្ត្រាលី ជាភាគីផ្តួចផ្តើមគំនិត មានទាំងថវិកា ផ្តល់ទាំងជំនួយបច្ចេកទេស សហការជាមួយក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា រួមជាមួយសហគមន៍ និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានឃុំបាភយណ៍ ចូលរួមសិក្សាស្រាវជ្រាវចាប់ពីចំណុចចាប់ផ្តើម រហូតដល់ចំណុចអភិរក្សប្រាសាទ ទីទួលបុរាណដោយជោគជ័យ។ នេះគឺជាគំរូមួយនៃការងារអភិរក្សស្ថានីយបុរាណ ក៏ដូចជាសម្បត្តិបេតិកភណ្ឌជាតិកម្ពុជា ប្រកបដោយចីរភាព។

លោក ឈុន ស្រ៊ុន បង្ហាញពីភាពជោគជ័យរបស់សហគមន៍ឃុំបាភយណ៍ក្នុងការងារអភិរក្សប្រាសាទ និងទីទួលបុរាណក្នុងឃុំបាភយណ៍ថា «ការរំពឹងទុករបស់យើងខ្ញុំក្នុងនាមប្រធានក្រុមប្រឹក្សា ខ្ញុំគិតថាទួលនេះគឺបានឋិតថេរយូរអង្វែង ដោយសារប្រជាពលរដ្ឋរបស់យើងខ្ញុំនៅក្នុងភូមិទាំង៤មានការចូលរួមទាំងអស់គ្នា។ គិតថាថ្ងៃក្រោយ ទីទួលបុរាណរបស់យើងនឹងប្រើប្រាស់សម្រាប់ប្រទេសជាតិយើង»[6]។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

សូមថ្លែងអំណរគុណដល់៖

-សាកលវិទ្យាល័យ Flinders ប្រទេសអូស្ត្រាលី ដែលបានផ្តួចផ្តើមគំនិតសិក្សាស្រាវជ្រាវ បណ្តុះបណ្តាល និងផ្តល់ថវិកា

-ក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ដែលបានចុះបញ្ជីស្ថានីយជាផ្លូវការ

-រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា ដែលបានចូលរួមកិច្ចការស្រាវជ្រាវ និង អភិរក្សតាំងពីឆ្នាំ ២០១៩ ដល់ឆ្នាំ២០២៥

-មន្ទីរវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈខេត្តកំពង់ចាម បានចូលរួមស្រាវជ្រាវ និង

-អាជ្ញាធរ ព្រមទាំងសហគមន៍ឃុំបាភយណ៍ ដែលបានចូលរួមសហការយ៉ាងសកម្ម។

[6] សម្ភាសលោក ឈុន ស្រ៊ុន មេឃុំបាភយណ៍ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៣។

កិច្ចសម្ភាសន៍៖

១-ឯកឧត្តម ប្រាក់ សុណ្ណារ៉ា រដ្ឋលេខាធិការនៃក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ នៅថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៥។

២-លោក ណៃ សុភា អនុប្រធាននាយកដ្ឋានបុរាណវិទ្យា និងបុរេប្រវត្តិវិទ្យា នៃក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ នៅថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៣។

៣-លោក ឈុន ស្រ៊ុន មេឃុំបាពាយណ៍ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម នៅថ្ងៃទី១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០២៣។

៤-លោក គង់ សុមុនី គឺជាជំទប់ទី១ ឃុំបាពាយណ៍ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម សម្ភាសនៅថ្ងៃទី៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៣។

៥-លោក លឹម ព្រែក ឆ្មាំប្រាសាទព្រះធាតុបាពាយណ៍ រស់នៅក្នុងភូមិស្យាអំពិល ឃុំបាពាយណ៍ ស្រុកស្រីសន្ធរ ខេត្តកំពង់ចាម សម្ភាសនៅថ្ងៃទី៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២៣។